

JUBILEU ACADEMIC LA BRĂILA

Eveniment academic la Brăila

Oraș riveran al Dunării, Brăila, cu o istorie de peste 650 de ani de la atestarea documentară (20 ianuarie 1368), are între instituțiile sale culturale și identitate de top *Muzeul Brăilei „Carol I”*, înființat prin Decret Regal la 23 august 1881.

Refondat în vara anului 1955, când s-au pus bazele Secției de Arheologie, muzeul a progresat în timp, deschizând noi secții și dezvoltând activități specifice cu specialiști în domeniu. Din anul 1989, când la conducerea acestei instituții culturale reprezentative a fost numit prof. dr. Ionel Căndea,

muzeul a crescut exponențial, dobândind recunoașterea valorii și a rolului jucat în rândul instituțiilor muzeale din țară, dar și în afara granițelor României.

În anul 1995, la inițiativa directorului muzeului brăilean, prof. Ionel Căndea, ia ființă Editura „Istros” a acestei instituții, în cadrul căreia s-au publicat, până în anul 2020, peste 625 de titluri în domeniile: istorie și arheologie, istorie literară, artă, literatură, memorialistică, etnografie și științele naturii. Multe din publicațiile valoroase ale acestei edituri fecunde au apărut sub egida Academiei Române, inclusiv periodice sau volume dedicate jubileelor unor istorici de frunte din țară sau străinătate și academicienii români. Încununarea unei munci profesionale și stăruitoare a directorului Muzeului Brăilei „Carol I” s-a petrecut la începutul anului 2016,

Efigia Academiei Române la Muzeul „Carol I” din Brăila

când domnul prof. dr. Ionel Cândea a fost ales *membru corespondent al Academiei Române, secția de Științe Istorice și Arheologice*¹.

Miercuri, 9 septembrie 2020, a fost organizată de către muzeul brăilean o manifestare jubiliară prilejuită de împlinirea a 25 de ani de la înființarea Editurii „Istros”. Gazdele au fost onorate, la această sărbătoare, de ÎPS Arhiepiscop dr. Casian Crăciun al Dunării de Jos, de dl Academician Ioan Aurel Pop, președintele Academiei Române și de dl Academician Victor Spinei, vicepreședinte al Academiei Române, în prezența unei asistențe selecte.

Mai întâi a avut loc momentul dezvelirii unei plăci de bronz care marchează existența unui *Centru de Studii Dunărene* al Muzeului Brăilei „Carol I”, *sub egida Academiei Române*, placă amplasată pe peretele exterior al muzeului din oraș, la intrarea în instituția respectivă.

Apoi, în sala de conferințe a muzeului s-a desfășurat sesiunea de alocuțiuni dedicată împlinirii

unui sfert de veac de la înființarea Editurii „Istros”.

Dl director dr. Ionel Cândea, membru corespondent al Academiei Române, a urat bun venit înalților oaspeți și a creionat, în câteva cuvinte, activitatea și realizările angajaților muzeului brăilean în cadrul acestei instituții și în spațiul editorial, de-a lungul celor 25 de ani de activitate a editurii. Domnia sa a amintit și faptul că 15 cărți apărute în această prestigioasă editură brăileană au fost premiate de Academia Română, câteva din premii revenind unor angajați ai Muzeului Brăilei „Carol I”, ca o recunoaștere a contribuțiilor științifice ale acestora. De asemenea, a prezentat o medalie jubiliară bătută cu prilejul împlinirii a 25 de ani de la fondarea editurii Muzeului „Carol I” din Brăila, pe care dl Ionel Cândea a înmănat-o, împreună cu o diplomă de merit, colegilor domniei sale din instituțiile muzeale brăilene, dar și unor colaboratori ai Editurii „Istros” din țară și din străinătate.

Rugat să ia cuvântul la acest jubileu, *președintele Academiei Române, prof. dr. Ioan Aurel Pop* a rostit următoarele:

*„Domnule Director și coleg,
Înaltpreasfinția Voastră,
Domnule Vicepreședinte
al Academiei Române,
Doamnelor, Domnilor,*

Spun de câte ori am ocazia că ceremoniile bine cumpătate sunt un atribut al popoarelor civilizate. Faptul că ne-am întâlnit aici în condiții grele, într-o situație limită prin care trecem cu toții, ca să cinstim o inițiativă extraordinară, o editură, nu e puțin lucru. Editurile astăzi trec prin perioade dificile. Cartea tipărită în forma clasică, în forma care s-a tot consacrat în Europa cam de la 1450 încoace, de la Gutenberg, nu mai este primită cum era primită odinioară. Se încearcă formule noi, presa cotidiană, periodicele, foarte multe, nu mai sunt tipărite sau sunt tipărite în tiraje foarte mici. Și totuși, *Editura «Istros»*, de un sfert de secol, găsește cu cale să se încapățâneze și să ne aducă în față cărți pe care să le putem răsfăi, admira, tipări și să le putem citi așa cum am fost noi obișnuiți din copilărie. Academia Română are curajul să spună în acest moment că *Editura «Istros»* i-a salvat câteodată existența unor periodice. Dl director a pomenit aici de revista *Studii și Materiale de Istorie Medie*, dar nu numai despre asta este vorba. Dacă ar fi să-l parafrazez pe cronicar, aș zice că editura asta ne-a adus «mult bine și multă apăratură» în vremuri dificile. Academia Ro-

1. Pr. Eugen Drăgoi, *Profesorul brăilean dr. Ionel Cândea, membru corespondent al Academiei Române*, în „Călăuză ortodoxă”, anul XXVI, nr. 332-333, iulie-august 2016, p. 58-59.

mână, după '90, în ultimii 30 de ani a avut perioade dificile, mai are încă, va mai avea probabil, căci «nu-s vremile sub oameni, ci bietul om sub vremi». Dar totuși, pentru mine este o mare bucurie să văd pe această clădire istorică efigia Academiei Române. E frumos! Academia are peste 150 de ani de existență. A fost clădită de niște bărbați responsabili care au știut ce fac. Primul a fost Alexandru Ioan Cuza, care a plănuț-o. N-a apucat s-o vadă. Locotenenta domnească a dat decretul de înființare. Și apoi a tot crescut. Principele Carol a consacrat-o cu numele de Academia Română în 1879. Și de atunci s-a tot dezvoltat. Academia Română, prin efigia ei, pe care ați văzut-o pe un fond albastru, o cuprinde pe zeița Pallas Athena – zeița înțelepciunii – sau Minerva la romani. De câțeva vreme, un predecesor al meu a pus și o statuie în curtea Academiei Române a acestei zeițe a înțelepciunii. Și efigia se află nu peste tot, ci doar în câteva orașe în afara Bucureștiului. La Iași – a doua capitală a țării, unde este o filială a Academiei, la Cluj (o altă capitală, care n-a fost capitală

de Țară Românească, dar am făcut-o noi în ultima sută de ani), la Timișoara și în câteva orașe mari unde avem institute. La Craiova, un institut care se cheamă «Nicolăescu-Plopșor», la Tg. Mureș - un institut «Petru Maior». La Sibiu – institutul care a fost condus până mai ieri de academicianul Niedermaier, acum de colegul nostru prof. dr. Rudolf Gräf, în Bucovina, la Rădăuți, la Vatra Dornei. Nu e în multe locuri. Și, de astăzi, efigia Academiei Române se află și la Brăila. Și mi se umple inima de bucurie – vorba lui Ion Creangă – să văd că în acest oraș, al cărui drum a fost poate mai vechi decât orașul însuși – drumul Brăilei, cunoscut de la 1300 și care a făcut istorie, în acest oraș, să figureze un semn al acestei instituții care a creat România modernă înainte ca ea să fie pe hartă. Academia e un simbol al unității și, din această clipă, Brăila face parte și formal, nu doar social, din această unitate a spiritelor celor mai elevate. Îi doresc succes domnului director! E un mare privilegiu ca Brăila să aibă un membru al Academiei Române. Membrii Academiei să știți

care studiază științe legate de cursul minunat al Dunării, ca să ne amintească de vremurile de glorie când și Brăila era o capitală. Vă doresc spor în toate!».

În continuare, s-a adresat auditoriului dl prof. dr. acad. *Victor Spinei, vicepreședinte al Academiei Române*, spunând, între altele:

„Am o satisfacție deosebită să revin în acest oraș pe care l-am îndrăgit, mai ales în ultimii ani, grație cooperării și cu Arhiepiscopia Dunării de Jos. Există o legătură între cele două instituții care sunt importante pentru cultura și civilizația noastră. Brăila a fost vreme de câteva decenii cel mai important, cel mai prosper oraș din Țara Românească. Din nefericire, destinul istoric i-a schimbat evoluția. Și, iată, după multe secole, Brăila, prin muzeul său, din direcția pe care a avut-o, se propulsează ca fiind cel mai efervescent centru editorial din toate județele țării. O cavalcadă de publicații, de o excelență calitate – nu numai numărul ne impresionează, ci calitatea, precum și diversitatea tematică abordată de autorii care au publicat. Chiar și din simpla enumera-

că sunt la București, la Cluj, la Iași și la Timișoara. E un mare privilegiu să aveți muzeul acesta grozav, e un mare privilegiu că aveți casele memoriale pe care le aveți așa de bine gospodărite, numele cu care vă mândriți și pe care le scoateți în evidență și, mai ales, să aveți și un *Centru al Academiei Române*,

re a celor cărora li s-au înmânat astăzi medalia și diploma jubilară reiese cât de ramificate sunt legăturile acestui centru, de câtă considerație se bucură cercetătorii lui.

Se împlinesc în acest an 570 de ani de la prima carte tipărită de maestrul Gutenberg, o descoperire formidabilă nu numai pentru tehnica, ci și pentru cultura europeană, pentru cultura mondială, un eveniment crucial. Din păcate, drumurile evolutive nu-i prezic un viitor prea strălucit. Editura, după opinia mea își segmentează realizările în trei mari categorii. Una – *istoria Brăilei*: era o obligație morală, principală, muzeistică să promoveze valorile brăilene. Și sunt extrem de multe somități ale științei românești care au avut punctul de pornire în Brăila. Numărul lor s-a împușinat în ultimul timp și, iată, stindardul acestor mari valori este azi susținut de vrednicul coleg, excelent specialist, director al muzeului. Colectivul de aici are un renume de foarte bună calitate. Din păcate unii

sunt mai puțin cunoscuți, dar nu e timpul pierdut. Specialiștii au mare prețuire pentru ceea ce se realizează aici.

O a doua categorie este cea de *istorie națională*. Se tipăresc de către această editură brăileană lucrări fundamentale, care sunt nu numai contribuții la istoria locală; se tipăresc și cărți de istorie a Transilvaniei, a Moldovei, a Basarabiei, cu multă insistență și perseverență. Și așa îndrăzni să spun că o altă latură este de *istorie universală*. Avem o colecție de douăzeci și ceva de volume în care sunt tipăriți savanți de cel mai mare renume în eșicherul științific mondial. Poate se trece cumva ușor asupra faptului că la Editura «Istros» se tipărește o revistă editată în China, dar tipărită la Brăila. Caz aproape spectaculos! Se știe că chinezii fac manoperă pentru întregul mapamond; dar iată, deși puteau să realizeze aceasta la ei acasă, totuși au apelat serviciile și cooperarea cu noi. Este la al șaptelea număr, dacă nu mă înșel. Un detaliu minor, dar care are reverberațiile sale.

Editura, în afară de multele ei cărți, a salvat la un moment dat, într-o perioadă de recul financiar al Academiei, prestigiul acestei înalte instituții de știință, prin faptul că s-au tipărit aici lucrări de importanță națională și internațională... Eu am curiozitatea provincială de a răscoli cumva fișierele, să văd ce cărți din România sunt prezente în rafturile bibliotecilor, îndeosebi din străinătate. Și am satisfacția de a vedea multe tipărite la Brăila, la Editura «Istros». Foarte frumos! Repet, este o mare satisfacție să constatăm buna cooperare pe care o aveți cu mari istorici din țară și din străinătate. Noi suntem recunoscători pentru admirabila dumneavoastră implicare, domnule Căndea, împreună cu colegii de la muzeu și editură, în publicarea unor lucrări de referință pentru istoria națională și internațională“.

ÎPS dr. Casian Crăciun, Arhiepiscopul Dunării de Jos, luând cuvântul, a spus:

„Stimate Domnule Președinte al Academiei Române, stimată Domnule Vicepreședinte al Academiei Române, stimată Domnule Director al Muzeului din Brăila,

Când am revăzut crezul «Un viitor pentru trecutul nostru», am început să-mi așez mai bine gândurile și să-mi potolesc temerile într-un prezent care este discontinuu, nestingherit de păcatele din sufletele și inimile noastre. Dacă prezent nu este, nimic nu este! Iar dacă prezentul se izolează de rădăcini, ne uscăm, ca și plantele în timp de secetă. Numesc și credința și cul-

Participanți la evenimentul academic

tura «ploaia care adapă brazdele inimii» și, efectiv, pământul. Cultura are credință și credința are cultură. Latini ziceau „cultura animi“ mai întâi, din care se naște practic «cultura artei». Mi se pare că este frumos ca un centru de lumină și de cultură să aibă credință înrădăcinată, deodată, în trecut și în viitor, pentru astăzi. Deoarece, dacă eliberăm puțin paseismul care n-are prezent și viitor, ajungem la vorba înțeleaptă a unui suveran al nostru, care a atras atenția că *n-am primit patria neapărat din trecut, ci am împrumutat-o de la urmașii noștri*. De ce mi se pare mie că acest crez este mai presus de blazon și de medalie? Este o lecție pentru minte, inimă și literatură, domnule președinte, cum ar fi spus înțelepții noștri frați, care se înrădăcinau cum puteau în latinitate, fiind conștienți că sunt latini Bizanțului. Și, de aceea, aveau calea deschisă până la Brăila, deoarece orașul unde ați făcut strălucite studii medii purta numele unui om al culturii, al Bisericii și al literelor, profund înrădăcinate în cultura românească, Mitropolitul Andrei Șaguna.

Când am avut fericitul prilej ca un coleg al dumneavoastră, dl acad. Răzvan Teodorescu, să vină pentru un eveniment artistic important care descrețește puțin frunțile oamenilor în pandemie, i-am amintit că face parte din familia celui-lalt Șaguna, de data asta din partea de răsărit a țării, Episcopul Melchisedec Ștefănescu, începătorul a toate la Dunărea de Jos. E «celălalt Șaguna» și corespondau foarte bine. Șaguna i-a cerut, la un moment dat, Episco-

Deschiderea evenimentului de către dl prof. Ionel Cădea, membru corespondent al Academiei Române

pului Melchisedec de la Roman, Sfântul Mir, ca să fie sigur că e înrădăcinat în ortodoxia autentică.

Melchisedec Ștefănescu este cealaltă efigie-reper, de la Dunărea de Jos și din Moldova de mijloc, din cetatea Romanului, membru titular în Academia Română, împreună cu celălalt ierarh din apropierea noastră, de la Buzău, transilvăneanul Dionisie Romano. Sunt cei care ne arată că trebuie să sărbătorim astăzi cartea într-un mod solemn, deoarece cărțile sunt lespezile de la temelia nezdruncinată a unui popor care folosește integral mintea și inima prin cuvântul scris. Academicianul Victor Voicu ne-a atras atenția că a scrie cu mâna, a folosi acest instrument pe care l-a inventat un român, Petrarca Poenaru, care se numește stilou, înseamnă a face un dublu exercițiu: unul efectiv biologic și altul de antrenament fizic pentru creier, care trebuie să funcționeze perfect.

Am fericirea să constat că 625 de titluri nu-i deloc puțin: aproape câte o carte pentru fiecare an de la atestarea documentară a

Brăilei, oraș porto-franco încă din secolul al XIV-lea!

La doi pași de noi simt mâna marelui Melchisedec care a sfințit impunătoarea catedrală româno-elenă a grecilor; tot în apropiere se află curtea bisericii «Înălțarea Domnului» – 1863 – unde s-a întemeiat Academia de Științe Economice a Republicii Bulgare. Toate lăcașurile de cult ridicat pe Calea Galați sunt ale prietenilor noștri: catolici, armeni, greci, turci, nemți. Acestea două sunt lăcașuri ortodoxe, deoarece le păstrăm memoria. Aveți aici singura moscheie (astăzi biserica «Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil») în care am intrat în anul 2000 cu Patriarhul Ecumenic din Constantinopol și cu Patriarhul României, Teoctist, când au devenit cetățeni de onoare ai Brăilei.

Când a venit la Dunărea de Jos, Episcopul Melchisedec a spus că el este urmașul proilavilor, a 22 de mitropoliți a căror păstorire, în patru țări, a avut un rol esențial în păstrarea limbii române, în condiții de turcocrăție, dar și de neconstruire a nici unei mos-

chei. Brăila rămâne un model de conviețuire a celor trei religii monoteiste: creștinismul, islamismul și mozaismul, cum le-a ilustrat cu umor, ca într-un fel de Evanghelie interreligioasă-laică, autorul piesei de teatru «Tache, Ianke și Cadîr», Victor Ion Popa, care și-a început studiile la Călmățui, județul Galați, unde tatăl său era învățător.

Eu cred dle Președinte, dle Vicepreședinte, că nu-i o poveste sau un basm, ci este un mod de a exista la Dunărea de Jos, care este identic cu cel din Transilvania. Așa cum acolo ați știut, începând, cu Johannes Tröster și ceilalți, să evaluați istoria în beneficiul nostru, al unității noastre în Europa, tot așa Melchisedec a deschis largi perspective ale istoriei în partea dobrogeană. Și totodată, aici, îmi place să cred că, prin cărțile publicate, dl Căndea și dvs. Academia Română, ne-ați ridicat pânzele «corabiei» spirituale de la Dunărea de Jos sus de tot. Prin efigia Academiei Române de aici ne-ați făcut cel mai mare dar! Iar eu cred, dle

Președinte, că pentru Dunărea de Jos, așezarea efigiei Academiei este cel mai intens și mai adevărat moment cultural, dar și de credință și de istorie la Brăila, care înrădăcinează trecutul și luminează viitorul. Iată, Eminescu privește către efigia Academiei și vă mulțumesc că ați așezat-o din bronz, aici, în centrul istoric al Brăilei, unde și soprana de renume internațional, Mariana Nicolesco, aduce cam vreo 25 de țări din 5 continente la festivalul «Darclée», în piața aceasta a unui mozaic inter-etnic și interconfesional, patronat cum se cuvenea de Academia Română. Vă văd adesea în biroul de lucru ca istoric, spunându-ne «100 de adevăruri istorice», avându-l alături pe marele Episcop Melchisedec. Nu știți cât de mult bucurați pe preoții noștri, pe ierarhii noștri, Biserica noastră! Domnul Președinte al Academiei Române ne luminează cu prezența sa în Adunarea Națională Bisericească, cum a făcut-o și predecesorul său înainte, în timpul Patriarhului Teoctist. «Iubitul Ionel», cum

spunea Patriarhul Teoctist dlui academician Ionel Haiduc...

Vă mulțumesc că ați făcut un pod al Academiei până la Brăila; vă rog să-l continuați și în județul Galați. Vă rog, veniți acasă, la Țigănești, unde vă așteaptă conacul, unde-i bine să-i primiți și pe frații noștri din Basarabia. Le va fi mult mai ușor. Este al dumneavoastră! Și mai avem la Galați o bibliotecă ilustră din România, a unuia din fondatorii Academiei Române, ministru al Cultelor și Instrucțiunii publice și vicepreședinte al Senatului României, Vasile Alexandrescu Urechia, care de dragul lui Melchisedec a donat marea sa bibliotecă gălățenilor. Nu pot să nu-l amintesc pe Anghel Saligny, de lângă Tecuci, care l-a ajutat pe Regele Carol I pentru a uni, prin podul înțelepciunii, Dobrogea de Patria mamă. Ne place sau nu ne place, exact lungimea podului lui Apolodor din Damasc se clădește sub ochii noștri, la doi pași, la Brăila. Aici este o întretăriere extraordinară de drumuri și vă mulțumesc din toată inima pentru calea dreaptă, de la inimă la inimă, a intelectualilor mari ai națiunii române din Ardeal și din Moldova. Îmi place să spun că orașul Brăila este o «capitală a culturii», iar când se va pune problema să cinstim tiparul, cuvântul scris și oamenii de cuvânt, va trebui neapărat să alegem orașul Brăila.

Pentru noi, pentru mine personal, acesta este un eveniment tot așa de mare ca acela când Universitatea «Dunărea de Jos» s-a onorat pe sine, chemând între doctorii pentru o cauză de onoare a Dunării de Jos, pe dl prof.

acad. Ioan Aurel Pop, profesor prin excelență, mult mai mare decât toate titlurile posibile; un român adevărat și un profesor și un dascăl adevărat!

Așa cum, în secolul al XIX-lea, ne-au salvat dascălii veniți din Transilvania în Moldova și în Țara Românească, Dumnezeu v-a așezat la Catedră, împreună cu Patriarhul țării, să țineți drept cumpăna către identitate, cultură și deschidere spre lumea mare. Este aceasta o zi luminoasă și importantă prin prezența domniilor voastre, e ca și când ați primit la Brăila doctoratul pentru cauza de onoare! Închipuți-vă că acum, dl Președinte al Academiei ne spune, prin Televiziunea Trinitas, 100 de adevăruri istorice despre pandemii, arătându-ne cât de înțelepți au fost oamenii, începând din secolul al XIV-lea și până când va fi lumea, pentru a ieși dintr-o astfel de grea încercare. Spiritual nu am fost niciodată în pandemie și să dea Dumnezeu ca spiritual, cultural și național să nu fim niciodată în pandemie! Vă mulțumesc“.

Cuvântul de încheiere al acestor întâlniri academice de la Brăila i-a revenit amfitrionului și organizatorului manifestării, dl prof. Ionel Cândea, membru corespondent al Academiei Române și membru de onoare al Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Dunării de Jos. Domnia sa a arătat că „în anul 2021, Muzeul Brăilei va avea venerabila vârstă de 140 de ani. În preajma acestor sărbători, s-au împlinit însă, pe 14 mai 2020, 25 de ani de când cu colegul Zamfir Bălan ne-am întors de la Ministerul Culturii, și am adus cu noi autorizația de funcționare

a Editurii „Istros“ a Muzeului din Brăila.

De atunci au trecut 25 de ani și, așa cum am spus deja, au fost editate, în tiraje de 300, 500, 1.000 de exemplare, titluri de carte științifică, dar și carte de literatură de cea mai bună calitate, pentru că în primele serii ale editurii noastre în ceea ce privește literatura, s-au numărat volumele din opera brăileanului Panait Istrati. Vă rog să-mi îngăduiți acum ca, în acest moment de bucurie pentru noi, să vă prezint mai întâi medalia pe care am bătut-o cu acest prilej. Pe avers, „Muzeul Brăilei Carol I“, iar dedesubt deviza muzeului: „Un viitor pentru trecutul nostru“. Avem încă de pe avers, evenimentul și anume: „1995-2020, Editura Istros – 25 de ani“. Ce a făcut în 25 de ani Editura „Istros“? A publicat 625 de titluri, din care 15 au fost premiate de Academia Română. Între ele, colegul Sârbu Valeriu, colega Maria Stoica, dintre cei de la muzeu și, evident, și alții, dintre cei cu care, în timp, noi am colaborat“.

În continuare, dl director al muzeului, prof. Ionel Cându-

dea a dat citire listei savanților, personalităților (între care mulți membri ai Academiei Române), istoricilor, literaților dar și instituțiilor culturale și științifice de înalt rang, redactorilor și altor colaboratori ai editurii de-a lungul unui sfert de veac, cărora le-a mulțumit, oferindu-le câte o medalie și o diplomă de excelență.

A adus, de asemenea, deosebite mulțumiri înalților oaspeți de rang academic și celorlalți participanți care au onorat cu prezența acest însemnat jubileu. Domnia sa a încheiat alocuțiunea și manifestarea amintind cuvintele marelui și neegalatului istoric român Nicolae Iorga: „O sărbătoare, o aniversare ca să se justifice trebuie să însemne două lucruri: un certificat de muncă pentru trecut și un solemn angajament de muncă pentru viitor“.

Înalții reprezentanți ai Academiei Române, la invitația ÎPS Arhiepiscop Casian, au vizitat apoi Așezământul medical-filantropic al Eparhiei Dunării de Jos din stațiunea Lacu Sărat.

A consemnat pr. Eugen Drăgoi

